

Zaak C-356/21

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

7 juni 2021

Verwijzende rechter:

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

16 maart 2021

Verzoekende partij:

J.K.

Verwerende partij:

TP S.A.

[OMISSIS]

Warschau, 16 maart 2021

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (rechter in eerste aanleg
Warschau, Polen; hierna: „Sąd Rejonowy”)

[OMISSIS]

[OMISSIS]

VERZOEK OM EEN PREJUDICIËLE BESLISSING

Overeenkomstig de beslissing van 16 maart 2021 verzoekt de Sąd Rejonowy het Hof krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing over de hiernavolgende vraag:

„Moet artikel 3, lid 1, onder a) en c), van richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep (PB 2000, L 303, blz. 16) aldus worden uitgelegd dat de vrije keuze van een contractpartij, voor zover deze niet is gebaseerd op geslacht, ras, etnische afstamming of nationaliteit, van de werkingssfeer van deze richtlijn mag

worden uitgesloten en dat bijgevolg tevens de toepassing van de sancties waarin het nationale recht krachtens artikel 17 van deze richtlijn voorziet mag worden uitgesloten, wanneer de gestelde discriminatie bestaat in de weigering tot het sluiten van een civielrechtelijke overeenkomst volgens welke werkzaamheden dienen te worden verricht door een natuurlijke persoon die als zelfstandige een economische activiteit uitoefent en deze weigering is gebaseerd op de seksuele geaardheid van de potentiële contractpartij?”

[OMISSIS]

Motivering [OMISSIS]

A. PARTIJEN EN HUN VERTEGENWOORDIGERS

Verzoeker: J.K.

[OMISSIS]

Verweerster: TP S.A.

[OMISSIS].

B. TOEPASSELIJKE BEPALINGEN VAN UNIERECHT

Verdrag betreffende de Europese Unie [OMISSIS]

Artikel 2 De waarden waarop de Unie berust, zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze waarden hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkheid van vrouwen en mannen.

Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep (PB 2000, L [OMISSIS] 303, blz. 16) (hierna: „richtlijn 2000/78”)

Artikel 1 Deze richtlijn heeft tot doel met betrekking tot arbeid en beroep een algemeen kader te creëren voor de bestrijding van discriminatie op grond van godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid zodat in de lidstaten het beginsel van gelijke behandeling toegepast kan worden.

Artikel 3

1. Binnen de grenzen van de aan de Gemeenschap verleende bevoegdheden, is deze richtlijn zowel in de overheidssector als in de particuliere sector, met inbegrip van overheidsinstanties, op alle personen van toepassing met betrekking tot:

- a) de voorwaarden voor toegang tot arbeid in loondienst of als zelfstandige en tot een beroep, met inbegrip van de selectie- en aanstellingscriteria, ongeacht de tak van activiteit en op alle niveaus van de beroepshiërarchie, met inbegrip van bevorderingskansen;
- b) de toegang tot alle vormen en alle niveaus van beroepskeuzevoorlichting, beroepsopleiding, voortgezette beroepsopleiding en omscholing, met inbegrip van praktijkervaring;
- c) werkgelegenheid en arbeidsvoorwaarden, met inbegrip van ontslag en beloning;
- d) het lidmaatschap van of de betrokkenheid bij een werkgevers- of werknemersorganisatie of enige organisatie waarvan de leden een bepaald beroep uitoefenen, waaronder de voordelen die deze organisaties bieden.

Artikel 17 De lidstaten stellen vast welke sancties gelden voor overtredingen van de ter uitvoering van deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen en nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat deze sancties worden toegepast. De sancties, die ook het betalen van schadevergoeding aan het slachtoffer kunnen omvatten, moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn. De lidstaten stellen de Commissie uiterlijk op 2 december 2003 in kennis van die bepalingen en stellen haar zo spoedig mogelijk in kennis van eventuele latere wijzigingen daarop.

C. TOEPASSELIJKE BEPALINGEN VAN NATIONAAL RECHT

Ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów prawa Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (wet tot omzetting in nationaal recht van een aantal bepalingen van Unierecht inzake gelijke behandeling) van 3 december 2010 (Dz. U. 2020, volgnr. 2156 – codificatie) (hierna: „wet inzake gelijke behandeling”)

Artikel 2, lid 1 Deze wet is van toepassing op natuurlijke personen en rechtspersonen, alsmede op organisatorische eenheden die geen rechtspersonen zijn en waaraan de wet rechtsbevoegdheid toekent.

Artikel 4, punt 2 Deze wet is van toepassing op:

[...]

2) de voorwaarden voor toegang tot of uitoefening van een economische of beroepsactiviteit, met name in het kader van een arbeidsverhouding of van een werk krachtens een civielrechtelijke overeenkomst;

[...].

Artikel 5 Deze wet is niet van toepassing op:

[...]

3) de vrije keuze van een contractpartij, voor zover deze niet is gebaseerd op geslacht, ras, etnische afstamming of nationaliteit;

[...].

Artikel 8, lid 1, punt 2

1. Elke vorm van discriminatie van natuurlijke personen op grond van geslacht, ras, etnische afstamming, nationaliteit, godsdienst, overtuiging, wereldbeschouwing, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid is verboden met betrekking tot:

[...]

2) de voorwaarden voor toegang tot of uitoefening van een economische of beroepsactiviteit, met name in het kader van een arbeidsverhouding of van een werk krachtens een civielrechtelijke overeenkomst;

[...].

Artikel 13

1. Eenieder die slachtoffer is van een schending van het beginsel van gelijke behandeling heeft recht op schadevergoeding.

2. In zaken betreffende schending van het beginsel van gelijke behandeling zijn de bepalingen van de ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku – Kodeks cywilny [wet van 23 april 1964 inzake het burgerlijk wetboek] van toepassing [OMISSIS].

D. VOORWERP VAN DE PROCEDURE IN HET HOOFDGEDING

In de onderhavige zaak vordert verzoeker van verweerster een bedrag van 47 924,92 Poolse zloty (PLN), vermeerderd met de wettelijke vertragingsrente vanaf de datum van indiening van het verzoekschrift tot op de datum van betaling. Dit bedrag is samengesteld uit een schadevergoeding ten bedrage van 35 943,69 PLN en een vergoeding ten bedrage van 11 981,23 PLN wegens schending van het beginsel van gelijke behandeling op grond van seksuele geaardheid in de vorm

van rechtstreekse discriminatie met betrekking tot de voorwaarden voor toegang tot of uitoefening van een economische activiteit, met name krachtens een civielrechtelijke overeenkomst. Ter staving van zijn vordering betoogt verzoeker dat verweerster zich schuldig heeft gemaakt aan rechtstreekse discriminatie op grond van verzoekers seksuele geaardheid, door de diensten die waren gepland voor december 2017, waarin de op 20 november 2017 gesloten maandelijkse dienstverleningsovereenkomst ten uitvoer zou worden gelegd, te annuleren en met verzoeker geen volgende dienstverleningsovereenkomst te sluiten, waardoor aldus een einde werd gemaakt aan de samenwerking tussen partijen. Als vermoedelijke reden voor de annulering van de diensten en de beëindiging van de samenwerking door verweerster heeft verzoeker verwezen naar de publicatie door hem en zijn levenspartner van het kerstliedje „*Pokochaj nas w święta*” (Houd van ons met Kerstmis) op YouTube in het kader van het project „J. & D.”, dat bedoeld was om te tonen dat in Polen wonende koppels van hetzelfde geslacht niet verschillen van koppels van verschillend geslacht.

Verweerster heeft tot afwijzing van de vordering geconcludeerd op grond dat zij het beginsel van gelijke behandeling niet heeft geschonden. Zij heeft betoogd dat zijzelf noch de wettelijke bepalingen verzoeker een verlenging van de tussen partijen gesloten dienstverleningsovereenkomst waarborgden en heeft gepreciseerd dat er in december 2017 een reorganisatie binnen de verwerende vennootschap heeft plaatsgevonden en dat verzoekers programma-activiteiten in het kader daarvan moesten worden overgedragen aan het nieuw opgerichte Agencja Kreacji Oprawy i Reklamy (agentschap voor creaties en reclame; hierna: „reclameagentschap”). Het besluit om een einde te maken aan de samenwerking met verzoeker is genomen door de voor deze reorganisatie verantwoordelijke persoon. Daarnaast heeft verweerster erop gewezen dat verzoekers seksuele geaardheid algemeen bekend was.

Partijen zijn het oneens over de redenen waarom verweerster de samenwerking met verzoeker heeft beëindigd en derhalve over de vraag of die reden een vorm van rechtstreekse discriminatie op grond van verzoekers seksuele geaardheid uitmaakt.

E. RELEVANTE FEITEN

[OMISSIS]

Verzoeker is homoseksueel. Samen met zijn levenspartner zet hij zich als activist in voor de LGBT-gemeenschap, die tot doel heeft de tolerantie voor homoseksuele stellen in Polen te bevorderen. Als onderdeel van deze activiteit exploiteren verzoeker en zijn partner een YouTube-kanaal in het kader van de actie „J. & D.”, waarop zij materiaal plaatsen dat bedoeld is om de tolerantie voor homoseksuele relaties te bevorderen. Op 4 december 2017 hebben verzoeker en zijn partner op het genoemde YouTube-kanaal een videoclip voor het kerstliedje „*Pokochaj nas w święta*” gepubliceerd. Daarin wordt getoond hoe homoseksuele stellen kerstmis

vieren. Verzoeker heeft zijn onlineactiviteiten ter bevordering van tolerantie aangevat in 2016, toen hij samen met zijn partner een videoclip voor een hit van de groep Roxette heeft openbaargemaakt en vervolgens op uitnodiging van deze groep ook hun deelname aan het GayGala te Stockholm online heeft geplaatst. Naar aanleiding van het huwelijk dat verzoeker en zijn partner in juni 2017 in Portugal hebben gesloten waren zij te gast in de uitzending Dzień Dobry TVN van de Poolse televisieomroep TVN. De werknemers en medewerkers van de redactie waar verzoeker werkzaamheden heeft verricht in het kader van verweersters organisatie kenden verzoekers seksuele geaardheid.

Verweester exploiteert een openbare televisieomroep in Polen en heeft meer dan 2 000 werknemers in dienst. Verzoeker had als medewerker van het middenkader in verweersters organisatie geen rechtstreekse contacten met de bestuurders van de verwerende vennootschap.

In de periode van 2010 tot en met 2017 hebben verzoeker en verweester met elkaar samengewerkt krachtens kortlopende, opeenvolgende dienstverleningsovereenkomsten die op regelmatige basis werden gesloten. Verzoeker is deze samenwerking aangegaan in het kader van de door hem geëxploiteerde eenmanszaak. De samenwerking omvatte de ontwikkeling van materiaal door verzoeker, zoals audiomontages en audio-opnames voor trailers en feuilletons. Deze montages werden vervolgens gebruikt in het eigen promotiemateriaal van verweester. Verzoeker heeft zijn werkzaamheden verricht in het kader van een van verweersters interne afdelingen, meer bepaald de door W.S. geleide Redakcja Oprawy i Promocji Programu 1 (hierna: „redactie”). In het kader van de gesloten dienstverleningsovereenkomsten heeft verzoeker diensten van een week vervuld, gedurende welke hij materiaal voor verweersters promotieprogramma's heeft ontwikkeld. W.S., verzoekers rechtstreeks leidinggevende, heeft aan verzoeker en aan een andere journalist met dezelfde taken aldus diensten toegewezen, zodat elk van hen maandelijks twee dienstperiodes van [een week] heeft vervuld.

Vanaf augustus 2017 was binnen de verwerende vennootschap een reorganisatie ophanden. Deze omvatte onder meer de oprichting van een nieuwe eenheid, meer bepaald het hierboven genoemde reclameagentschap. Deze nieuwe eenheid moest voor alle door verweester uitgezonden televisieprogramma's de rol van centraal agentschap vervullen en kwam in de plaats van de bestaande redacties van de diverse programma's. Met het oog op de uitrol van deze reorganisatie en de doorlichting van de groep medewerkers die naar het nieuwe agentschap zouden overstappen heeft verweester de nieuwe werknemers I.Ś. en P.K. aangesteld.

Eind oktober/begin november 2017 heeft P.K. een bijeenkomst met de genoemde redactie georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst heeft hij aan de medewerkers te kennen gegeven wie van hen de doorlichting met het oog op de geplande reorganisatie met succes had doorstaan en heeft daarbij onder meer de persoon van verzoeker genoemd.

De laatste dienstverleningsovereenkomst voor een periode van 1 maand is door partijen gesloten op 20 november 2017. Op 29 november 2017 heeft verzoeker van zijn rechtstreeks leidinggevende een werkschema voor december 2017 ontvangen waarin voor verzoeker werd voorzien in twee dienstperiodes van een week, beginnend op respectievelijk 7 en 21 december 2017.

Op 4 december 2017 heeft verzoeker samen met zijn partner de videoclip voor het kerstliedje „*Pokochaj nas w święta*” openbaargemaakt.

Op 5 of 6 december 2017 heeft een bijeenkomst betreffende de ontwikkeling van de door verweerster uit te zenden televisieprogramma's voor de kerstperiode plaatsgevonden. Daaraan hebben verzoekers rechtstreeks leidinggevende W.S, I.Ś en P.K, alsmede L.R., de leidinggevende van de Redakcja Opraw i Promocji Programu 2, deelgenomen. Tijdens deze bijeenkomst is de vraag gesteld of het voornemen bestond om een kerstspot te ontwikkelen, waarop I.Ś. of P.K. heeft geantwoord dat J. (kanaal 1) al een spot met de bijbehorende kerstmannen had.

Na deze bijeenkomst heeft I.Ś. of P.K. verzoekers rechtstreeks leidinggevende W.S. om informatie over het werkschema van verzoeker verzocht en vervolgens de opdracht gegeven om verzoeker als medewerker te schorsen en zijn dienstperiodes aan iemand anders toe te vertrouwen.

Op 6 december 2017 heeft verzoeker van zijn rechtstreeks leidinggevende een e-mail ontvangen betreffende de annulering van zijn op 7 december 2017 beginnende dienst. Deze zou door een andere journalist worden overgenomen.

Op 20 december 2017 heeft verzoeker zijn rechtstreeks leidinggevende W.S. gevraagd of hij zich op 21 december 2017 moest melden voor de geplande dienst. In antwoord daarop is hem meegedeeld dat P.K. niet voornemens was om nog met hem samen te werken.

Bijgevolg heeft verzoeker in december 2017 geen diensten verricht en is met hem geen dienstverleningsovereenkomst voor een volgende periode gesloten. Dat was het einde van de samenwerking tussen partijen.

Verweerster heeft jegens verzoeker geen bezwaar met betrekking tot de kwaliteit van het door hem ontwikkelde materiaal gemaakt.

Verzoeker is vervangen door K.K., die niet beschikte over de nodige kwalificaties of ervaring om de voorheen door verzoeker verrichte werkzaamheden te verrichten.

De activiteiten van het reclameagentschap zijn formeel van start gegaan op 1 januari 2018.

F. MOTIVERING VAN DE PREJUDICIËLE VERWIJZING

De verwijzende rechter stelt bovengenoemde prejudiciële vraag aangezien bij de behandeling van de zaak twijfel is gerezen over de vraag of het toegestaan is dat de toepassing van de door richtlijn 2000/78 geboden bescherming wordt uitgesloten met betrekking tot de vrije keuze van een contractpartij, voor zover deze niet is gebaseerd op geslacht, ras, etnische afstamming of nationaliteit, wanneer de discriminatie op grond van seksuele geaardheid betrekking heeft op de keuze van een natuurlijke persoon met wie een civielrechtelijke overeenkomst is gesloten en die in het kader van zijn economische activiteit arbeid als zelfstandige verricht.

De werkingssfeer van richtlijn 2000/78 is nauwkeurig omschreven in artikel 3 daarvan. Relevant voor de onderhavige zaak is artikel 3, lid 1, onder a) en c), van deze richtlijn, dat bescherming biedt tegen discriminatie met betrekking tot de voorwaarden voor toegang tot arbeid in loondienst of als zelfstandige en tot een beroep, met inbegrip van de selectie- en aanstellingscriteria, alsook met betrekking tot werkgelegenheid en arbeidsvoorwaarden. Richtlijn 2000/78 bevat geen definitie van het begrip „arbeid als zelfstandige” en preciseert niet in hoeverre dergelijke arbeid onder de door de richtlijn geboden bescherming dient te vallen, dat wil zeggen of deze bescherming kan worden uitgesloten uit hoofde van de bescherming van het recht van de medecontractant van een slachtoffer van discriminatie op grond van de in artikel 1 van de richtlijn opgesomde kenmerken, om vrij te beslissen met wie hij in het kader van de betreffende economische activiteit wenst samen te werken.

Bij de verwijzende rechter is in het kader van de onderhavige zaak twijfel gerezen in het licht van de bepalingen van nationaal recht tot omzetting van richtlijn 2000/78, namelijk artikel 5, punt 3, van de wet inzake gelijke behandeling, dat de kwestie van de keuzevrijheid van een contractpartij heeft uitgesloten van de werkingssfeer van de door deze wet geboden bescherming, voor zover de gemaakte keuze niet is gebaseerd op geslacht, ras, etnische afstamming of nationaliteit. Een dergelijke regeling zou inhouden dat discriminatie op grond van seksuele geaardheid toegelaten is, mits die discriminatie tot uiting komt in de vrije keuze van de contractpartij. Dit vraagstuk is rechtstreeks van invloed op de beslechting van de onderhavige zaak, aangezien verweerster uit hoofde van haar keuzevrijheid heeft besloten om met verzoeker, die een eenmanszaak exploiteert, geen volgende dienstverleningsovereenkomst te sluiten. Volgens de verwijzende rechter moet de uitoefening van een economische activiteit in het kader van de door verzoeker geëxploiteerde eenmanszaak worden beschouwd als verrichting van arbeid als zelfstandige in de zin van artikel 3, lid 1, onder a), van richtlijn 2000/78/EG. Bovendien heeft deze bepaling volgens de verwijzende rechter tot doel om ook in een dergelijk geval bescherming tegen discriminatie op grond van seksuele geaardheid te waarborgen, aangezien het niet-sluiten van een overeenkomst met de beoefenaar van een economische activiteit enkel op grond van zijn seksuele geaardheid een beperking van de voorwaarden voor toegang tot arbeid als zelfstandige blijkt te zijn.

Gelet op de bewoordingen van artikel 267 VWEU valt de uitlegging van het in geding zijnde artikel 3, lid 1, onder a), van richtlijn 2000/78 onder de uitsluitende bevoegdheid van het Hof. Mede daarom is het geformuleerde verzoek om een prejudiciële beslissing gerechtvaardigd.

[OMISSIS]

WERKDOCUMENT